

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929.

Andra kammaren.

Nr 8.

Onsdagen den 6 februari.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 29, den 30 och den 31 nästlidna januari.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Herr riksdagsman Emil Hultman är på grund av akut infektionssjukdom (angina tons. + rh. art. ac.) oförmögen att fullgöra riksdagsarbetet tills vidare, vilket härmed intygas på heder och samvete.

Stockholm den 4 februari 1929.

O. D. Barr,
leg. läk.

§ 3.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Johansson* propositionerna:

nr 49, angående bidrag till kostnaderna för upprättande av en regionplan för Stockholm med omgivning;

nr 50, angående försäljning av vissa staten tillhöriga markområden;

nr 51, angående pensioner och understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 53, angående viss omorganisation av vägväsendet;

nr 54, angående vissa understöd och pensioner att utgå av postmedel;

nr 55, angående understöd från allmänna indragningsstaten åt stenarbetaren Per Eriksson; och

nr 41, angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

av herr statsrådet *Lundvik* propositionerna:

nr 44, angående avskaffande av lastpenningarna; och

nr 45, angående godkännande av ett mellan Sverige och Ungern slutet handels- och sjöfartsavtal; samt

av herr statsrådet *Wohlin* propositionerna:

nr 16, angående godkännande av en mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater undertecknad skiljedomstraktat;

nr 37, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Falu stad;

nr 38, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Växjö stad; och

nr 39, angående befrielse för sergeanten vid Norrbottens regemente P. S. V. N. Bergman från viss ersättningsskyldighet.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 33, angående täckande medelst automobilskattemedel av kostnader för vissa säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar; och begärdes ordet därvid av

Herr Olsson i Kullenbergstorp, som yttrade: Herr talman! Kungl. Maj:ts propositioner nr 33 och 34 avlämnades som bekant i lördags men delades här i kammaren först i går. Det är givet, att det under sådana förhållanden icke varit möjligt för kammarens ledamöter att taga del av dessa kungl. propositioner, låt vara att man formellt har möjlighet att göra det på kansliet, men det sker ju i regel icke. Jag hoppas, att det är en tillfällig malör, som har varit orsaken till att utdelandet här i kammaren skedde så sent, och att det icke kommer att upprepas i fortsättningen.

Nu är det ju så, att dessa propositioner omfatta mycket viktiga saker. Den ena innehåller en viktig princip, som kommer att ha betydelse för framtiden, och den andra gäller fördelningen av ett högst betydande penningbelopp. Jag tror därför, att det är av stor vikt, att kammarens ledamöter verkligen få tid på sig för att sätta sig in i dessa frågor och väl övertänka desamma.

Jag skall därför, herr talman, hemställa, att andra kammaren måtte besluta att utsträcka motionstiden rörande propositionerna nr 33 och 34 till det plenum, som infaller närmast efter 20 dagar efter propositionernas avlämnande.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande proposition hänvisades till statsutskottet.

Propositionen, nr 34, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel, som nu föredrogs, överlämnades likaledes till statsutskottet.

I enlighet med det av herr Olsson i Kullenbergstorp framställda yrkandet beslöt kammaren att till det sammanträde, som infölle näst efter fredagen den 22 innevarande februari, utsträcka tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 33 och 34.

Härpå föredrogs övriga å bordet vilande propositioner; och remitterades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 40, med förslag till allmänt resereglemente; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 35, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; och

nr 36, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

§ 5.

Vid härefter skedd föredragning av fru Östlunds vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål angående beredande av förbättrade

anställningsvillkor för städerskepersonalen vid statens verk och myndigheter blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts memorial, nr 1, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionerna II: 54 angående lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring och II: 201, angående ordnandet av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Kammaren biföll utskottets hemställan samt beslöt hänvisa ifrågavarande motioner till behandling av lagutskott.

§ 7.

Ordet lämnades nu på begäran till herr **Andersson** i Igelboda, som anförde: *Interpellation.*
Herr talman! I en till Kungl. Maj:t den 8 december 1911 ingiven skrivelse hava en del innehavare av till skatte försålda samt under ständig städje- och besittningsrätt upplåtna Danvikshemman inom Stockholms län anhållit om utredning, dels huruvida i samband med ifrågasatt avskrivning av frälseräntor i övrigt avskrivning kunde ske jämväl av räntor, rekognitionsavgifter och andra avgälder från nämnda Danviksfastigheter, dels ock huruvida icke stadgandena i kungl. kungörelsen den 17 maj 1861 angående försäljning till skatte av de Danviks hospital tillhöriga, under ständig städje- och besittningsrätt upplåtna hemman och lägenheter kunde ändras så, att från Danviks hospital skatteköpta fastigheter bleve i alla avseenden likställda med annan med äganderätt upplåten svensk jord.

Den 8 december 1911 ingåvo även en del innehavare av dylika Danvikshemman inom Uppsala län till Kungl. Maj:t framställning om åvägabringande av sådan utredning om hospitalets rätt att uppbära ränta från nämnda hemman, att »ursprunget måtte kunna upphävas och hemmanen bliva likställda med kronoskattehemman efter grundskatternas avskrivning».

Nämnda båda framställningar remitterades till kammarkollegium, som erhöi i uppdrag att, efter att hava inhämtat yttrande av direktionen över Danviks hospital, avgiva utlåtande i ärendena.

Den 11 december 1911 anmodade statsrådet och chefen för civildepartementet kammarkollegium att, efter att hava inhämtat yttrande i ärendet från direktionen över Danviks hospital, avgiva förslag till förändring av gällande bestämmelser om försäljning till skatte av nämnda hospital tillhöriga, med ständig städje- och besittningsrätt upplåtna hemman.

Denna anmodan motiverades därmed, att ett inom justitiedepartementet utarbetat förslag till lag om avlösning av vissa frälseräntor antagligen komme att genom proposition föreläggas 1912 års riksdag, och det syntes lämpligt att i sammanhang därmed jämväl upptaga till avgörande frågan, huruvida ej kungörelsen den 17 maj 1861 angående försäljning till skatte av de Danviks hospital tillhöriga, med ständig städje- och besittningsrätt upplåtna hemman och lägenheter borde, om ej helt och hållet upphävas, åtminstone till förekommande av frälseräntors bildande omarbetas, i vad anginge sättet för dylika hemmans försäljning.

Sedan handlingarna i nämnda trenne ärenden remitterats till direktionen över Danviks hospital, avgav direktionen den 11 april 1912 yttrande rörande desamma.

Kungl. Maj:t förelade genom proposition 1912 års riksdag förslag till lag om avlösning av frälseräntor, vilket förslag blev av riksdagen antaget, där-

Interpellation. vid lämnades dock frågan om rekognitionsavgifter till Danviken öppen. Kammarkollegium var nämligen då ej färdig med sin utredning och först under år 1921 blev densamma klar och överlämnad till Kungl. Maj:t.

I sitt utlåtande yttrade kammarkollegium bl. a.:

»Det framgår av de ovan lämnade siffrorna, hurusom hospitalets å 1813 års kungl. brev grundade befogenhet att uppbära 3 % å köpeskillingen vid överlåtelse av jord, vid vars försäljning hospitalet äger lösnings- eller optionsrätt, under senare tider kommit att tillföra hospitalet inkomster till högst avsevärda belopp. Vad som i främsta rummet föranlett att denna hospitalets inkomstkälla blivit så givande har varit dels, på sätt redan ovan antytts, en omfattande jordstyckning för bostads- och industriella ändamål, som ägt rum på vissa skattesålda hospitalshemman i närheten av Stockholm (Sickla, Järla, Skuru, Duvnäs), dels rättspraxis, som tillerkänt hospitalet befogenhet att uppbära rekognitionsavgifter vid försäljning jämväl av lägenheter, som avsöndrats från de i 1813 års brev omförmälda hemman.

Hospitalets befogenhet i sistnämnda hänseende har icke lämnats obestridd. Emellertid läser denna rättsfråga numera få anses till hospitalets förmån slutligen prövad (jfr N. J. A. 1916 ref. 81) och torde enligt kollegii uppfattning ringa utsikt förefinnas att härutinnan ernå ett annat domstolarnas avgörande.

Det kan å andra sidan näppeligen förnekas, att hospitalets här ifrågasvarande befogenhet, med den räckvidd densamma på grund av utvecklingen och rättstillämpningen kommit att erhålla, *icke längre vilar på den grund av billighet, som förelåg då denna befogenhet på sin tid av regeringsmakten legaliserades. Rättsinstitutet i fråga har faktiskt kommit att växa utöver vad från början kan hava varit avsett, därmed tillförande hospitalet ekonomiska förmåner utöver skälighetens gränser.* Det synes icke rimligt, att hospitalet såsom nuvarande eller tidigare ägare av frälseränta, vars årsbelopp kan röra sig om ett eller annat hundratal kronor för ett hemman, varifrån efter skatteköpet avsöndrats en mängd lägenheter, vilka sedermera av ägarna bebyggts och därigenom erhållit sitt huvudsakliga värde, skall vid försäljning av en sålunda uppkommen egendom kunna uttaga en rekognitionsavgift, uppgående ända till 100,000 kronor. Och det ligger ett påtagligt missförhållande däri, att i varje särskilt fall den första bebyggaren, som vid lägenhetens vidareförsäljning rimligtvis måste nöja sig med så mycket lägre köpeskilling, som svarar mot avgiften, sålunda realiter får i och genom avgiften i vad den belöper på av de utav honom till äventyrs endast med svårighet för medelsanskaffningen åstadkomna åbyggnaden vidkännas en dryg extra beskattning till hospitalet.

Från allmän synpunkt sett, måste bibehållande av rekognitionsavgifterna anses otidsenligt och olämpligt, såsom uppenbarligen stridande mot det i nyare lagstiftning hävdade önskemålet om reda och jämnhet i fråga om fastigheter åvilande utskylder och bördor. Då avgifterna verka nedtryckande på köpeskillingarna vid omsättningen av vederbörande fastigheter och därmed på dessas taxeringsvärden, är deras avskaffande tillika ett både statligt och kommunalt intresse.

På grund av det anförda kan kollegium icke annat än instämma i de föreliggande framställningarnas syfte att avgiftsskyldigheten måtte bringas till upphörande.»

Kammarkollegium föreslog sedan en successiv avskrivning av rekognitionsavgiften under en tid av 30 år.

Vid kollegiets yttrande var fogat förslag till kungörelse angående upphävande av Danviks hospitals rätt att uppbära s. k. rekognitionsavgift, enligt vilket förslag den trettioårsperiod, varunder rätten till rekognitionsavgifter skulle avskrivas, började med år 1924.

För att rätt kunna bedöma rättmätigheten i ett bibehållande av rekognitions- *Interpellation.*
avgiften till Danviks hospital torde en återblick på hospitalets ursprungliga (Forts.)
uppgift vara av nöden.

Under katolska tiden ägde fattig- och sjukvården nära sammanhang med kyrkans och särskilt klostrens verksamhet. Klostren utgjorde en tillflyktsort för nödlidande och värlösa, varför de ofta gynnades genom gåvor och förläningar av såväl regenter som enskilda. Efter reformationens införande i landet och den därmed följande indragningen av klostren och dess egendomar kom emellertid omsorgen av de fattiga och sjuka att åvila staten och kommunen. De i Stockholm befintliga hospitalen, däribland Helgeandshuset, vilka tidigare tillhört klostren, förenades år 1531 till en austalt, för vilken år 1533 utfärdades en särskild »Regla». År 1551 förordnade Gustav I att hospitalet å Gråmunkeholmen skulle flyttas till Danviken, i vilket samband hospitalet förlänades en del inom Sotholms härad belägna gods och gårdar.

De givna förläningarna avsåg tydligen att bereda hospitalet möjlighet att fullgöra den staten åvilande skyldigheten att taga vården om fattiga och sjuka. Den hospitalet sålunda tilldelade skyldigheten i detta hänseende framgår närmare av en år 1845 för hospitalets direktion utfärdad instruktion, vilken instruktion avlöste Gustav II Adolfs »skråordning» i vad den avsåg Danviks hospital samt Gustav I:s stadga av år 1533. Enligt 1845 års instruktion skulle hospitalets uppgift vara, dels att vårda obotligt sjuka samt härbärgera och underhålla krymplingar, åldriga, bräckliga och värlösa fattiga personer, synnerligast av huvudstadens befolkning, dels ock att, *mot full ersättning för kostnaden härför*, till vård mottaga ålderstigna, sjuka och värlösa personer, som anmäla sig till intagande därstädes, *dock att vården om andra i sjukdom, fattigdom och nöd icke därigenom inskränktes*; utan snarare befrämjades och underlättades.

De kronoförläningar, som på sin tid tilldelades hospitalet och på vilka hospitalets rätt till rekognitionsavgifter synes i huvudsak vara grundade, synes alltså tydligen ha tillkommit för att tillgodose den fattigförsörjning och sjukvård, som under medeltiden omhänderhades av klostren, men vilken verksamhet på grund av den vid reformationen skedda indragningen av kyrko- och klostergodsen, klostren blevo urståndsatta att utöva. Såsom underordnad hospitalets egentliga uppgift framgår den verksamhet, som avsåg att *mot full ersättning* vid hospitalet bereda vård åt mindre bemedlade.

På grund av ändrade förhållanden, i det att kommunerna övertagit fattigvården och landsting och städer ordnat sjukvården, har emellertid hospitalets egentliga uppgift numera uteslutande blivit att till underhåll mottaga mindre bemedlade, en uppgift, som enligt vad jag tidigare anfört avsågs att vara en underordnad uppgift och för vilken hospitalet genom avgifter ej endast skulle hållas skadeslös utan även beredas lättnader i dess egentliga uppgifter. Någon egentlig sjukvård synes numera ej förekomma och den hospitalet tidigare åvilande skyldigheten att taga vård om sinnessjuka har från år 1861 mot en årlig avgift av 14,000 kronor övertagits av hospitalet vid Konradsberg.

Det torde under sådana förhållanden kunna ifrågasättas huruvida icke den grund, som konstituerar Danvikshospitalets rätt att uppbära rekognitionsavgifter, numera bortfallit. I vart fall synas alla vara ense om, att den omfattning nämnda avgifter numera tagit ej står i överensstämmelse med billighet och rättvisa och måste verka hämmande på den ekonomiska utvecklingen på de områden, som belastas med nämnda avgift. Som kammarkollegium framhållit, kan det ej vara rimligt att ett område, som vid den ursprungliga försäljningen betingat ett pris av några hundra kronor, numera på grund av bebyggelse med dyrbara byggnader, vid ombyte av ägare i rekognitionsavgift drager en kostnad av hundratusen kronor eller däröver. Ett belysande fall i detta hänseende

Interpellation. är den affärstransaktion, som förekom för några år sedan då aktiebolagen Atlas och Diesels Motorer sammanslogos till ett nytt bolag, Atlas-Diesel, varvid det nybildade bolaget fick inköpa Diesels Motorers fastigheter vid Sickla och därför betalade en rekognitionsavgift till Danviken av ej mindre än 109,380 kronor.

Mest betungande bli dock dessa avgifter för de talrika egnahemsbyggare, som vilja förvärva ett eget hem på förutvarande Danvikshemman, men även vederbörande kommun blir lidande av denna pålaga, då den givetvis verkar hämmande på byggnadsverksamheten samt trycker ned fastighetsvärdena och därigenom förhindrar en annars naturlig höjning av skatteunderlaget. Då de flesta Danvikshemmanen, som äro föremål för bebyggande och försäljning, äro belägna i Nacka kommun, blir det givetvis denna kommun som blir mest lidande. År 1917, då hela rekognitionsavgiften var kr. 164.163: 74, kom ej mindre än kr. 162,511: 94 på Nacka kommun och endast 1,651: 80 på övriga kommuner. Även om procentsatsen för övriga år ställer sig något gynnsammare för Nacka, är det dock avsevärda belopp invånarna i Nacka årligen få inbetala till Danviken och detta ter sig så mycket mera oegentligt, som Nacka kommun ej har något som helst gagn av hospitalets verksamhet, då, ehuru det nuvarande hemmet är beläget inom Nacka kommun, där, i enlighet med instruktionen, intagas uteslutande personer tillhörande Stockholms stad.

Sjutton år ha nu förflutit sedan detta ärende första gången bragtes inför Kungl. Maj:ts prövning. Man må då ej förundra sig över att invånarna i Nacka med otålighet vänta på att detsamma må upptagas till slutligt avgörande. För varje år blir den tunga, som dessa avgifter utgöra, allt större. Under tioårsperioden 1902—1911 var medelsiffran av rekognitionsavgifterna kr. 17,415: 42 under det att siffran för nästkommande tioårsperiod, 1912—1921, hade stigit till ej mindre än kr. 55,724: 58. Under de därpå följande åren har visserligen siffran på grund av den ekonomiska depressionen åter sjunkit något men utgjorde dock för åren 1922—1926 kr. 46,800 i medeltal.

Denna fråga har två gånger varit föremål för beslut av denna kammare. Såväl 1912 som 1913 beslöt nämligen kammaren, på grund av enskild motion, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida i gällande bestämmelser rörande de till Danvikens hospital utgående s. k. rekognitionsavgifter ändringar kunde vidtagas i syfte att vinna lättnader, särskilt med hänsyn till de lägenheter, som avsöndrats till s. k. egna hem och som mestadels hava sitt största värde i därå uppförda byggnader, samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan föranleda.

Av formella skäl kom ärendet aldrig upp till realbehandling i medkammaren.

På grund av vad jag sålunda anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande spörsmål:

1. Har herr statsrådet tagit del av kammarkollegiums år 1921 avlämnade utredning och förslag till avveckling av Danviks hospitals rätt till rekognitionsavgifter och i så fall kommer herr statsrådet att inom en nära framtid bringa detta ärende inför Kungl. Maj:ts prövning?

2. Kan man förvänta och i så fall när, att ärendet genom proposition kommer att underställas riksdagen för inhämtande av dess utlåtande?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 14, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny värmeledning och införande av elektrisk belysning i nationalmuseibygnaden m. m.; och nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för uppgående av riksgränsen mot Norge.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Svedman</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 9 febr.,
» <i>Gardell</i> i Gans	» 5 » » » 9 »
» <i>Ander</i>	» 6 » » » 8 »
» <i>Grapenson</i>	» 12 » » » 8 »
» <i>Leffler</i>	» 7 » » » 7 »
» <i>Nilsson</i> i Antnäs	» 10 » » » 7 »
» <i>Svensson</i> i Högsjöhult	» 5 » » » 7 »
» <i>Hansson</i> i Stockholm	» 9 » » » 7 »
» <i>Johansson</i> i Krogstorp	» 8 » » » 7 »
» <i>Höglund</i> i Göteborg	» 7 » » » 9 »
» <i>Månsson</i> i Furuviik	» 3 » » » 9 »
» <i>Werner</i>	» 7 » » » 8 »
» <i>Hilding</i>	» 6 » » denna dag,
» <i>Andersson</i> i Ovanmyra	» 3 » » den 7 febr.,
» <i>Aronson</i>	» 5 » » » 9 »
» <i>Mårtensson</i>	» 4 » » denna dag och
» <i>Hansson</i> i Trollhättan	» 8 » » den 13 febr.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.2 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 8 februari.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr andre vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande propositioner;
och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 49, angående bidrag till kostnaderna för upprättande av en regionplan
för Stockholm med omgivningar; och

nr 50, angående försäljning av vissa staten tillhöriga markområden;

till bankoutskottet propositionen, nr 51, angående pensioner och understöd
åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

till statsutskottet propositionen, nr 53, angående viss omorganisation av väg-
väsendet.

Ordet begärdes härefter av herr **Olsson** i Golvvasta, som yttrade: Herr tal-
man! I anseende till den vikt, som man väl får tillskriva Kungl. Maj:ts pro-
position, nr 53, angående viss omorganisation av vägväsendet, vilken fråga ju
också tidigare behandlats av riksdagen, tillåter jag mig hemställa, att tiden
för avgivande av motioner i anledning av nämnda proposition utsträcker till
det plenum, som infaller näst efter 20 dagar från propositionens avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

Vidare föredrogos var för sig och remitterades

till bankoutskottet propositionerna:

nr 54, angående vissa understöd och pensioner att utgå av postmedel; och

nr 55, angående understöd från allmänna indragningsstaten åt stenarbetar-
ren Per Eriksson;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 41, angående förstärkning av nion-
de huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 44, angående avskaffande av lastpenningarna; och

nr 45, angående godkännande av ett mellan Sverige och Ungern slutet han-
dels- och sjöfartsavtal; samt

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 16, angående godkännande av en
mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater undertecknad skiljedomstraktat.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 37, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Falu stad hänvisades denna proposition, i vad den avsåg nedskrivning av statens domäners fond, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos var för sig och överlämnades till statsutskottet propositionerna:

nr 38, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Växjö stad; och

nr 39, angående befrielse för sergeanten vid Norrbottens regemente P. S. V. N. Bergman från viss ersättningsskyldighet.

§ 3.

Vidare föredrogs herr *Anderssons* i Igelboda vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa spörsmål angående avveckling av Danviks hospitals rätt till rekognitionsavgifter; och blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 4.

Statsutskottets utlåtanden nr 13 och 14, som nu föredrogos, bordlades åter.

§ 5.

Härefter lämnades på begäran ordet till herr **Olovson** i Västerås, som anförde: *Interpellation.*
Herr talman! År 1925 avstyckades och försåldes från Johannisbergs kungsladugård i Västerås nio stycken jordbrukslotter. Köpare av dessa jordbrukslotter voro dels förutvarande torpare vid huvudgården och dels andra i jordbruksarbete förfarna personer, som ämnade försöka slå sig fram som småbrukare. Dessa småbrukare ha emellertid råkat i en synnerligen brydsam belägenhet, som det synes mig vara statens plikt att hjälpa dem ur. Det pris, de fingo betala för den inköpta jorden, var, med hänsyn tagen till jordens beskaffenhet, oskäligt högt. Priset var högst 1,200 kronor och lägst 800 kronor pr hektar. I genomsnitt blev priset pr hektar 945 kronor. Därtill kom, att en del av jorden var till ytterlighet illa skött, vilket ett par lantbrukare i orten under edlig förpliktelse intygat. Kommo så därtill avsevärda kostnader för nybyggnader och reparationer. Detta allt har gjort, att dessa nya småbrukare, som staten tillhandahållit jord och försett med egnahemslån, fått på sig lagda skuldbördor, som de icke förmå bära och som icke stå i rimlig proportion till den inkomst de kunna få av de inköpta brukningsdelarna. Deras svårigheter ha dessutom ökats på grund av det förhållandet, att vid köpen vissa ekonomiska mellanhavanden mellan arrendatorn av huvudgården och de nya småbrukarna lämnades ouppklarade.

Ganska snart stod det klart för dessa småbrukare, att de icke skulle kunna betala de dryga kostnader de iklätt sig. Någon gång under år 1926 gjorde de också framställning hos domänstyrelsen om nedsättning i köpeskillingarna för de inköpta lägenheterna. Över framställningen avgav Konungens befallningshavande i Västmanlands län yttrande den 7 december 1927. Uti detta yttrande anförde Konungens befallningshavande, att, enär i vederbörlig ordning upprättade kontrakt angående försäljningen föreligga, det måste föreligga synnerligen starka skäl för att en nedsättning i de avtalade köpeskillingsbeloppen skall kunna medgivas. Därefter heter det i yttrandet:

»Då befallningshavanden trots angivna betänkligheter, vilka befallningshavanden måste tillmäta mycket stor betydelse, likväl nu gått att förorda en ned-

Interpellation. sättning, gör befallningshavanden det av den anledningen att köpeskillingarna för lägenheterna måste betecknas såsom väsentligt högre än som vederbort, vartill kommer att vederbörande icke torde kunna fullgöra betalningsskyldigheten. Då staten på allt sätt uppmuntrar till förvärv av egna hem, står det i uppenbar strid med dessa statens sociala strävanden, om samtidigt kronan betingar sig sådan köpeskillning för försåld mark, att egnahemsbyggares ekonomiska välfärd hotas och de tvingas att lämna sina lägenheter. När så är fallet, måste det ur statsverkets synpunkt vara riktigare att rätta till en för högt tilltagen köpeskillning än att vid obestånd från köparens sida få återtaga lägenheterna och sedan sälja dem med kanske större förlust än den befallningshavanden nu föreslår att staten skall taga på sig genom efterskänkande av en del av köpesumman.»

Konungens befallningshavande förordar så i sitt yttrande en nedsättning av mer än 25 % av de ursprungliga köpeskillingsbeloppen.

Domänstyrelsen har i ett senare avgivet yttrande till Kungl. Maj:t förklarat sig icke kunna tillråda en nedsättning av köpeskillingarna. Domänstyrelsen anser det dock välbetänkt, om i fall som föreliggande, där egnahemsbyggaren förr eller senare säkerligen nödgas gå från sin inköpta fastighet, åtgärder i tid vidtagas till förhindrande att så sker. För sin del säger sig domänstyrelsen icke ha något att erinra emot, om lägenhetsinnehavarna kunna på något sätt bringas den erforderliga hjälpen, exempelvis genom särskilt anslag av statsmedel eller dylikt.

Det torde genom här åberopade yttranden av Konungens befallningshavande och domänstyrelsen vara ådagalagt, att ifrågavarande småbrukare råkat i utomordentliga svårigheter på grund av att de för från staten inköpt jord fått betala ett pris, som icke står i rimlig proportion till den avkastning den inköpta jorden kan giva dem. Det synes därför vara både rimligt och rättfärdigt, att staten på ett eller annat sätt lättar dessa småbrukares skuldbörda.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat framställningen om nedsättning av köpeskillingarna för de från Johannisbergs kungsladugård försålda jordbrukslägenheterna?

2. Kan det förväntas, att det från regeringens sida kommer att vidtagas någon åtgärd i syfte att bringa köparna av ifrågavarande jordbrukslägenheter den behövliga hjälpen?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 6.

Avgåvos följande motioner, nämligen av

herrar *Skoglund* och *Persson* i Falla, nr 339, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till allmänt resereglemente; samt herr *Svensson* i Grönvik, nr 340, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 31, angående inrättande av en personlig professur i limnologi för docenten Einar Naumann m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 5, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; och

nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 4 juli 1910 (nr 77 s. 1) om sjukkassor m. m.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Uppmälby	under 3 dagar fr. o. m. den 9 febr.,
» <i>Carlsson-Frosterud</i>	» 5 » » » 9 »
» <i>Vahlstedt</i>	» 5 » » » 11 »
» <i>Bengtsson</i> i Kullen	» 5 » » » 11 »
» <i>Eriksson</i> i Sörsjön	» 3 » » » 9 »
» <i>Rosander</i>	» 5 » » » 9 »
» <i>Borg</i>	» denna dag,
» <i>Björck</i> i Tryde	» 5 dagar fr. o. m. den 11 febr.,
» <i>Olsson</i> i Golvvasta	» 3 » » » 11 »
» <i>Lundström</i>	» 8 » » » 11 »
» <i>Bergström</i> i Bäckland	» 8 » » denna dag,
» <i>Larson</i> i Tönnersa	» 6 » » den 9 febr.,
» <i>Lagerkvist</i>	» 2 » » » 11 »
» <i>Bengtsson</i> i Norup	» 3 » » » 9 »
» <i>Johansson</i> i Väby	» 5 » » » 11 » och
» <i>Olsson</i> i Österbo	» 6 » » » 9 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 9 februari.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr andre vice talmannen.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Talman Bernhard Eriksson, som lider av influensa, är för närvarande förhindrad bevista riksdagens förhandlingar.

Stockholm den 9/2 1929.

A. Alfvén,
leg. läkare.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen av:

herr statsrådet *von Steyern* propositionerna:

nr 64, angående ändring i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår vissa slag av frukter;

nr 65, med förslag till tulltaxeförordning; och

nr 66, med förslag till förordning angående tullrestitution;

herr statsrådet *Malmberg* propositionerna:

nr 46, angående pensionering av vissa i försvarsväsendets tjänst anställda eller förut anställda personer;

nr 47, angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 48, angående försäljning av en kronan tillhörig fastighet i Tomelilla;

nr 52, angående bestridande från anslaget till allmänna indragningsstaten av visst änkan Anna Karolina Wickström tillerkänt skadestånd;

nr 67, angående inköp för kronans räkning av vissa fastigheter m. m. vid Indalsälven;

nr 68, angående garanti för ett lån, avsett att upptagas av Byske och Åby älvars flottningssällskap;

nr 42, angående anslag till inredning och utrustning av de för den fysiska institutionen avsedda lokalerna i tekniska högskolans byggnad vid Valhallavägen m. m.; och

nr 43, angående ökade lokaler för livrustkammaren m. m.; samt

herr statsrådet *Lübeck* propositionerna:

nr 59, angående pension åt förra städerskan Thilda Skjöld m. fl.;

nr 60, angående understöd åt skötaren K. A. Janssons änka m. fl.; och

nr 61, angående efterskänkande av visst nybyggnadsbelopp.

Samtliga avlämnade propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs herr *Olovsons* i Västerås vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående beredande av behöflig hjälp åt köparna av vissa från Johannisbergs kungsgård avstyckade jordbrukslägenheter; och blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 4.

Vidare föredrogs och hänvisades till statsutskottet herrar *Skoglund's* och *Perssons* i Falla på kammarens bord liggande motion nr 339.

Herr *Svenssons* i Grönvik motion nr 340, som nu föredrogs, remitterades, i vad den avsåge anslag till möblering och utrustning m. m. av ett limnologiskt laboratorium, till statsutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

§ 5.

Härefter föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets utlåtanden nr 4—6 samt andra lagutskottets utlåtande nr 2.

§ 6.

Föredrogs vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny värmeledning och införande av elektrisk belysning i nationalmuseibygnaden m. m.; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för uppgående av riksgränsen mot Norge.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Olsson* i Broberg *m. fl.*, nr 341, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 34, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel;

herr *Holmgren*, nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till allmänt resereglemente; och

herr *Spångberg m. fl.*, nr 343, angående grundlagsändring, åsyftande att vid val till riksdagens andra kammare tillförsäkra de olika partierna mandat i förhållande till deras sammanlagda rösttal.

Nämnda motioner bordlades.

§ 8.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 15, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1929/

1930 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årliga understöd åt två städerskor vid riksbankens huvudkontor;

nr 8, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årligt understöd åt före eldaren vid riksbankens avdelningskontor i Örebro C. A. Ekegrens änka;

nr 9, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om årligt understöd åt städerskan vid riksgäldskontoret Hilda Maria Uppgren, född Olsson;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa yaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare i vad angår flottans pensionskassa;

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till civilstatens änke- och pupillkassa för särskilda kostnader för beredande av förhöjd pension åt vissa posttjänstemäns efterlevande; och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1929 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om befrielse i visst fall för befälhavare eller förare å luftfartyg, hörande till krigsmakten, från skyldighet att gälda skadestånd;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 kap. 21 § rättegångsbalken; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kronans förmånsrätt för avdikningslån m. m.; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av den kronoegendomarna Revinge nr 22 och 23 i Revinge socken av Malmöhus län tillhörande lägenheten litt. V å Kalvmossen;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till Skövde stad av en i staden belägen kronan tillhörig fastighet; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst till övningsfältet i Linköping hörande markområde.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Rödningsberg	under	5 dagar	fr. o. m. den	11 febr.,
» <i>Olsson</i> i Broberg	»	8 »	»	» 12 »
» <i>Laurén</i>	»	8 »	»	» 11 »
» <i>Svensson</i> i Betingetorp	»	7 »	»	» 11 »
» <i>Jonsson</i> i Risinge	»	3 »	»	» 11 »

herr <i>Edberg</i>	under	8	dagar	fr. o. m.	den 12 febr.,	
» <i>Dahlén</i>	»	5	»	»	denna dag,	
» <i>Karlsson</i> i Grängesberg	»	5	»	»	den 12 febr.,	
» <i>Gustafson</i> i Vimmerby	»	5	»	»	» 11 »	
» <i>Lövgren</i>	»	5	»	»	» 11 »	
» <i>Johansson</i> i Arkösund	»	2	»	»	» 10 »	och
» <i>Björkman</i>	»	3	»	»	» 12 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.14 e. m.

In fidem
Per Cronvall.